

Metodický materiál **k problematice řešení šikany**

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- Je cílené vůči jedinci.
- Jeho záměrem je oběť ohrožit, ponížit či zastrašit.
- Je obvykle opakované, často dlouhodobé.
- Existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení.
- Oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí.
- Časem se stupňuje.

Šikanou není: jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt.

Základní formy šikany:

- a) fyzická šikana – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- b) psychická šikana - nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování

Čeho se vyvarovat:

- zásadně neřešit před celou třídou nebo větší skupinou studentů
- zásadně odmítat konfrontaci oběti a agresora nebo jejich rodičů
- cítím-li osobní antipatii k některému z účastníků, nedovolit, aby ovlivnila mé stanovisko
- rychlých řešení
- prozrazení informačních zdrojů
- neinformování rodičů
- řešení bez pomoci dalších pedagogů

Případy přímých znaků šikany (nutno neprodleně začít řešit):

- soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého studenta, pokud to tento student těžce snáší a trpí tím
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů
- jeden student vystupuje vůči druhému často v roli „sluhy“, vykonává za něj práce – mazání tabule, nošení tašky,...
- opakované rvačky, v nichž se objevuje výrazný nepoměr sil
- opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí

Příklady nepřímých znaků šikany (nutno zvýšit pozornost):

- potenciálně šikovaný student se o přestávce zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- přestávky tráví v blízkosti učitelů nebo mimo třídu
- jeho prospěch se náhle nevysvětlitelně zhoršuje
- stává se uzavřeným
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- má-li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený, zdráhá se mluvit o sobě
- působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů (nevolnost, bolest hlavy...)
- nechodí na tělocvik
- má odřeniny, modřiny, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Vývojová stadia šikany

I. stupeň – ostrakismus – mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře, ostatní ho odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají, dělají na jeho účet drobné legrácky, třída se rozdělí na 3 části – oběť, agresor, neutrální jádro.

II. stupeň – fyzická agrese – agresori přitvrzují zábavu na úkor nejzranitelnějšího spolužáka, agresor je závislý na šikaně, chce ji opakovat, oběť zažívá strach, v této fázi záleží na míře pozitivního zaměření třídy a na postojích žáků k šikanování.

III. stupeň – vytvoření jádra – ve třídě se vytvoří jádro agresorů, kteří tlačí na oběť, ostatní jsou rádi, že nejsou na místě oběti, tato šikana je stále skrytější, agresori systematicky spolupracují.

IV. stupeň – většina přijímá normy agresorů – dochází k těžkým ubližováním, často se ve třídě objevuje slovník nadřazenosti a podřazenosti (otroci...).

V. stupeň – totalita – dokonalá šikana – toto stadium není řešitelné, musí se rozdělit třída, vládnou normy agresorů, násilí se začíná považovat za normální, učitel nemá slovo (pozor, někdy iniciátorem šikanování může být předseda třídy, žák s výborným prospěchem, pomáhající pedagogovi, ukazuje třídu, učitele za ním stojí, podporují ho).

Postup učitele při podezření na šikanu:

- **konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, třídním učitelem**
- **oznámít své podezření vedení školy, metodičce prevence, výchovné poradkyni, konzultovat další postup:**
- dohodnout se, kdo povede vyšetřování
- vyslechnout (mezi čtyřma očima) co nejvíce nezaujatých svědků – spolužáků, důležité věci si zapisovat
- spojit se s rodiči oběti
- teprve nyní vyslechnout oběť, citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat, tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje!
- zajištění ochrany oběti
- vyslechnout agresory – překvapivě, znemožnit domluvu, soustředit se na rozpory ve výpovědích agresorů, vytipovat nejslabší článek
- svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, metodička prevence, třídní učitel, případně další učitelé) – ta situaci posoudí, navrhne postup vůči oběti, agresorovi i třídě
- pozvat k jednání rodiče agresorů – seznámit se situací, sdělit navrhovaná opatření, požádat o spolupráci, v otázce trestů nepřistupovat na kompromisy
- pozvat rodiče obětí – seznámit se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, organizační opatření,...)
- **teprve nyní rozebrat situaci se třídou – prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost šikany, oznámít potrestání viníků**

Průběžně a dle potřeb pracuje školní preventivní tým (vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence).

ŠPT se bude pravidelně scházet a podle situace řešit aktuální problémy.

Výchozí materiál:

Krizový scénář k prevenci a řešení šikany

Metodický pokyn MŠMT č. j. **MSMT 21149/2016**

Metodické doporučení MŠMT č. j. **21291/2010-28**

V Rájci-Jestřebí 1. 9. 2016

Vypracovala: Mgr. Markéta Machová, metodička prevence